

COMORI ALE TIMPULUI: CĂRȚI VECHI ȘI RARE DIN COLECȚIILE BIBLIOTECII PUBLICE ORĂȘENEȘTI „EMIL LOTEANU” OCNIȚA

Natalia DÎRZU

Rezumat:

În articol se reflectă importanța cărților vechi și rare ca parte esențială a patrimoniului cultural scris. Aceste volume au valoare istorică, artistică și documentară, oglindind evoluția tiparului, tradițiile spirituale și culturale, precum și gândirea umană a epocilor în care au fost create. Autorul se referă la colecția Bibliotecii Publice Orășenești „Emil Loteanu” din Ocnița, evidențiind modul în care aceste cărți sunt păstrate și valorificate pentru comunitate și cercetători. În colecție se regăsesc lucrări lexicografice, religioase, istorice și literare, de la dicționarul german-român tipărit la Leipzig, *Liturgier*, *Psaltire* și *Noul Testament*, până la opere ale clasicilor europeni precum Goethe, Heine sau Schiller. Autorul se referă la expoziția de carte veche și rară, care a reunit oaspeți din țară și străinătate, oficiali, cercetători și copii, demonstrând că patrimoniul scris depășește granițele și unește generațiile.

Cuvinte-cheie:

carte veche, carte rară, patrimoniu cultural scris, Biblioteca Publică Orășenească „Emil Loteanu” Ocnița, conservare, promovare, educație, cercetare, identitate culturală.

Abstract:

This article highlights the significance of old and rare books as a vital part of written cultural heritage. Volumes that hold historical, artistic and documentary value, reflect the evolution of printing, spiritual and

cultural traditions and human thought over the periods in which they were created. The author focuses on the collection of the “Emil Loteanu” Public Library in Ocnița, showing how old and rare books are preserved and made accessible to the community and researchers. This collection includes lexicographic, religious, historical and literary works: German-Romanian pocket dictionary printed in Leipzig, liturgical books, Psalters and the New Testament, works by European classics such as Goethe, Heine and Schiller, etc.. The author also refers to the exhibition of old and rare books organized by the library that brought together guests from home and abroad, officials, researchers, general public, children, demonstrating that written heritage transcends borders and unites generations.

Keywords:

old books, rare books; written cultural heritage, „Emil Loteanu” Ocnița Public City Library, conservation, promotion, education, research, cultural identity.

Cărțile vechi și rare reprezintă o categorie aparte a patrimoniului cultural scris, prin valoarea lor istorică, artistică și documentară. Ele reflectă nu doar evoluția tiparului și a meșteșugului editorial, ci și transformările spirituale, științifice și culturale ale epocilor în care au fost create. În paginile lor se regăsesc mărturiile ale gândirii umane, ale tradițiilor și credințelor, făcând din aceste volume adevărate punți între trecut și prezent.

Colecția Bibliotecii Publice Orășenești „Emil Loteanu” din Ocnița oferă un exemplu elocvent al modului în care memoria scrisă poate fi păstrată și valorificată, punând la dispoziția comunității și a cercetătorilor un tezaur de inestimabilă valoare.

Printre volumele care atrag atenția se află *Dicționarul de buzunar german-român*, tipărit la Leipzig, în tipografia lui Oscar Brandstetter [10]. Această lucrare bilingvă, atribuită editorului sau traducătorului Ioan Torouțiu, este o piesă valoroasă pentru studiul bilingv germano-român și pentru bibliofilii interesați de istoria lexicografiei. Dicționarul, cuprinzând aproximativ 10.000 de termeni, include

secțiuni dedicate numerelor, unităților de măsură, zilelor săptămânii și numelor geografice, reprezentând nu doar un instrument lingvistic, ci și o oglindă a vieții cotidiene a epocii.

Colecția include, de asemenea, cărți de cult, precum *Liturgierul* tipărit în secolul XIX-lea [12], cu texte slavone și ornamente caracteristice tipăriturilor bisericești rusești și moldovenești. Starea de uzură a volumului dovedește utilizarea intensă în cadrul slujbelor religioase, transformându-l într-un martor autentic al vieții spirituale din acele vremuri.

Un alt volum de mare valoare este ediția tipărită la Varșovia, în 1901, intitulată *Viețile Sfinților Domnului pentru toate zilele anului* [7], operă atribuită părintelui capucin Prokopa. Această lucrare, publicată de tipografia Orgelbrand, constituie un instrument devoțional și educativ, oferind credincioșilor nu doar relații hagiografice, ci și rugăciuni și învățături morale

În patrimoniu se regăsesc și cărți istorice, precum lucrarea *Despre Petru cel Mare*, publicată la Sankt Petersburg în 1886 de S. Rozhdestvenski [14]. Cartea prezintă viața și faptele țarului, fiind destinată publicului educațional, ceea ce o face relevantă pentru studiul istoriei Rusiei moderne. La fel de importantă este broșura *Istoria lumii*, tipărită în 1897 la Cernăuți [11], în cadrul seriei „Biblioteca deșteptării”, tradusă de Constantin Morariu. Aceasta reprezintă un exemplu al eforturilor de popularizare a culturii și istoriei universale în rândul românilor din Bucovina.

Colecția conține și lucrări religioase fundamentale, precum *Psal-tirea veche* [13] utilizată în ritualurile ortodoxe sau o ediție a *Noului Testament* tipărită în 1865 la Moscova, la Tipografia Sinodală [3]. Ambele volume au o valoare deosebită, atât pentru studiul limbii slave bisericești și al ortografiei vechi, cât și pentru cercetările dedicate istoriei religiei.

Nu lipsesc nici opere de literatură universală, precum *Cartea Cântecelor* de Heinrich Heine [5], *Faust* de Goethe [4], traduceri din Pierre-Jean de Béranger [2] sau o ediție rusească despre eroii dramelor lui Friedrich Schiller. Aceste volume [9, 6], tipărite la

București, Sankt Petersburg și în alte centre culturale europene, sunt mărturii ale interesului pentru literatura clasică și ale circulației ideilor între spațiul românesc, rusesc și occidental.

Pentru a pune în valoare aceste volume deosebite, Biblioteca Publică Orășenească „Emil Loteanu” a organizat o expoziție de carte veche și rară în incinta propriului muzeului. Evenimentul a constituit un prilej de dialog cultural și schimb de experiență, reunind oaspeți de seamă din țară și de peste hotare, delegați din Lituania și Ucraina, primari din raionul Ocnița, angajați ai altor muzee, echipa Centrului „Media pentru Tineri”, precum și reprezentanți ai BNRM și ai bibliotecilor din raioanele de nord [8].

În rândul participanților s-au numărat personalități remarcabile de la Ministerul Culturii al Republicii Moldova, utilizatori ai bibliotecii care privesc patrimoniul scris nu ca pe o simplă relicvă muzeală, ci ca pe o resursă vie de cunoaștere. Publicațiile expuse au devenit o punte între istorie, cultură și identitate, invitând la reflecție și la aprecierea valorilor care ne definesc. Expoziția a oferit vizitatorilor șansa de a descoperi frumusețea tipăriturilor de epocă și de a conștientiza responsabilitatea comună de a le proteja și valorifica.

Prin conservarea și promovarea cărților vechi și rare, Biblioteca Publică Orășenească „Emil Loteanu” din Ocnița își afirmă rolul de păstrătoare a memoriei colective și de consolidare a identității culturale [1]. Lucrările prezentate nu sunt doar mărturii ale trecutului, ci și repere pentru prezent și viitor, oferind comunității acces la o moștenire intelectuală și spirituală inestimabilă. În acest fel, biblioteca se conturează nu doar ca spațiu al lecturii, ci și ca un veritabil centru de protecție și transmitere a patrimoniului cultural universal.

Referințe bibliografice:

1. *Catalogul colecției de carte veche și rară a Bibliotecii Publice Orășenești „Emil Loteanu” Ocnița* (document intern, nepublicat).
2. BÉRANGER, Pierre-Jean de. *Пъсни Беранже: въ переводъ русскихъ поэтовъ съ многочисленными иллюстраціями*. Санкт-Петербургъ: А. А. Каспарі, ~1895.

3. *Дѣяніе и посланія святыхъ апостоловъ съ апокалиписомъ*. Москва: Типография Sinodală, 1865. 512 p.
4. GOETHE, Johann Wolfgang von. *Фаустъ*. Vol. 2 / traducere: E. Guber ; adaptări scenice: F. Zelinsky. Санкт-Петербургъ: A. A. Kaspari, ~1900. 128 p.
5. HEINE, Heinrich. *Книга Песен Г. Гейне*. Vol. VI / traducere de poeți ruși. Санкт-Петербургъ: A. A. Kaspari, ~1900.
6. LUNYEVICH, V. *Землетрясения и огнедышащія горы*. Санкт-Петербургъ: A. S. Suvorin, ~1900. 88 p.
7. OJCIEC, Prokop. *Żywoty Świątych Pańskich na wszystkie dni roku: z przydaniem do każdego pożytku duchownego i właściwej modlitwy tudzież na wszystkie uroczystości i święta krótkie nauki*. Varşovia: Drukarnia Orgelbrand, 1901. 1024 p.
8. *Oaspeți din țară și de peste hotare*. Disponibil: <https://www.facebook.com/bibliotecaoraseneascaocnita> [accesat 2025-09-02].
9. STĂNCESCU, Dumitru. *Istoria Bisericii Creștine*. București: AL. Graf & S. Petranu, ~1930. 312 p.
10. TOROUTIU, I. *Deutsch-Rumänisch / Româno-German: Wörterbuch mit ca. 10.000 Wörtern*. Leipzig: Oscar Brandstetter, ~1930. 256 p.
11. WELTER, Th. B. *Istoria lumii: partea întâia* / traducere: Constantin Morariu. Cernăuți: Societatea pentru Literatura și Cultura Română în Bucovina, 1897. 64 p.
12. *Литургіе [Liturgie]. Liturghier în slavonă bisericească. Sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX*.
13. *Псалтирь*. [S. l.]: [S. n.], ~1880. [paginație variabilă].
14. *РОЖДЕСТВЕНСКІЙ, С. О Петре Великомъ: два чтения*. Санкт-Петербургъ: К. Л. Риккер, 1886. 96 p.